

КУЛЬТУРНИЙ ВИМІР «ГОСТРОЇ СИЛИ» У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

THE CULTURAL DIMENSION OF «SHARP POWER» IN THE FOREIGN POLICY OF STATE: TOOLS AND THEIR APPLIANCE

Івасечко О.Я.,

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

Орлов С.Ю.,

*студент I курсу магістратури факультету міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті визначено підходи щодо потрактування феномену «гостра сила» держави. Досліджено культурний вимір «гострої сили» у зовнішньополітичній діяльності держав. Особливу увагу акцентовано на інструментах культурного виміру «гострої сили», як-от: нарративізація, використання трайбалізму, інструменталізація груп населення, пов'язане ідентифікаційними критеріями, використання меморіальної політики («політики пам'яті»), апропріація (культурне привласнення), а також цензурування. Проаналізовано застосування цих інструментів у зовнішньополітичній практиці авторитарних держав., головню, в культурній сфері.

На прикладах Китайської Народної Республіки та дій офіційної Москви розглянуто використання інструментів «гострої сили»: інструмент «нарративізації», а також категорії «меседжів» (повідомлень) та «матриці нарративів» на прикладі використання останньою офіційною Москвою; використання та маніфестацію інструменту меморіальної політики через кейс історичного ревізіонізму «Великої Вітчизняної Війни» та введенням так званого «Марша Бессмертного Полка» (зазначено, що сама політика пам'яті є інструментом академічної «гострої сили», проте маніфестація, що здійснюється за допомогою утворення, привласнення або альтерації матеріальних та нематеріальних витворів мистецтва є такою, що належить до культурного домену «гострої сили»); інструменталізацію груп населення, що пов'язане з ідентифікаційними критеріями на прикладі розмиття китайських груп «(хайвей) хуажень» та «хуацяо» (виявлено, що інструменталізація населення дозволяє уніфікувати та прив'язати суспільство, що проживає поза межами держави-комунікатора «sharp power», до неї); інструмент використання трайбалізму через призму китайсько-ефіопських відносин; інструмент апропріації (культурного привласнення) на прикладі моделі відносин Китайської Народної Республіки із корейським народом; інструмент цензурування у двох секторах культури – індустріях кіно та відеоігор через кейси з мультфільмом «Єті», а також через компанію Riot Games.

Зроблено висновок про те, що застосування вищезазначених технологій «гострої сили» авторитарними державами у зовнішньополітичній практиці несе суттєвий деструктивний вплив на демократичні держави.

Ключові слова: гостра сила, культура, політичні маніпуляції, нарратив, політична психологія

The article defines approaches to interpreting the phenomenon of "sharp power" of the state. The cultural dimension of "sharp power" in the foreign policy activity of states has been studied. Special attention is focused on the tools of the cultural dimension of "sharp power", such as: narrativization, the use of tribalism, instrumentalization of population groups, connected with identification criteria, use of memorial politics ("politics of memory"), cultural appropriation, as well as censorship. The application of these tools in the foreign policy practice of authoritarian states is analyzed, mainly in the cultural sphere.

On the examples of the People's Republic of China and the actions of the official Moscow, the use of "sharp power" tools is shown: the "narrativization" tool, as well as the categories of "messages" (messages) and "narrative matrix" on the example of "narrative matrix" use by the official Moscow; the use and manifestation of the instrument of memorial politics through the case of historical revisionism of the "Great Patriotic War" and the introduction of the so-called "March of the Immortal Regiment" (it is noted that the politics of memory itself is an instrument of academic "sharp power", however, the manifestation carried out with the help of creation, appropriation or alteration of material and non-material works of art is one that belongs to the cultural domain of "sharp power"); instrumentalization of population groups, which is related to identification criteria on the example of the blurring of the Chinese groups "(haiwei) huaren" and "huaqiao" (it was found that the instrumentalization of the population allows unifying and tying society living outside the borders of the "sharp power" communicator state to it); the tool for using tribalism through the lens of Sino-Ethiopian relations; the tool of cultural appropriation on the example of the model of relations between the People's Republic of China and the Korean people; the tool of censorship in two cultural sectors – the film and video game industries through the cases of the cartoon "Yeti" and also through the Riot Games company.

It was concluded that the use of the above technologies of "sharp power" by authoritarian states in foreign policy practice has a significant destructive effect on democratic states.

Key words: sharp power, culture, political manipulation, narrative, political psycholog.

Постановка проблеми. Сучасна система світового порядку, що характеризується якісно новими принципами міжнародних комунікативних відносин, посилює інформаційні протиборства та протистояння, змінюючи, таким чином, інформаційно-комунікативні механізми й технології реалізації зовнішньополітичних стратегій впливу. Згідно Індексів Глобального Впливу Демократії (The Global State of Democracy (GSoD)), починаючи з 2010-х років, все більше держав відходять від демократичних принципів управління, інкорпорує авторитарні практики [29]. Задля укріплення позицій держави на світовій арені, а також забезпечення її домінування та впливу, державами недемократичного типу широко використовуються технології «Sharp Power» («гострої сили»), інструментарій якої базується на політичному тиску, маніпулюванні, дезінформації, кіберзагрозах. Серед них помітне місце займає культурний вимір реалізації «гострої сили», вага якого посилилась із введенням у глобальний вжиток так званих «нових медіа» та «Web 2.0/Web 3.0», які стирають чіткі межі національних держав у сферах, що відповідають за нематеріальну сферу людського буття.

Оскільки так звані «Нові Медіа» та «Web 2.0»/«Web 3.0» є інтерактивними та такими, що своєю основою функціонування вбачають двосторонній (діалогічний) зв'язок, де, моментами, реципієнт та комунікатор можуть мінятися місцями, методика та інструментарій здійснення будь-якої культурно-розважальної акції, події, продукту тощо має за мету не введення (або не лише введення) у масовий простір того чи іншого культурно-розважального продукту, але й надання йому такої характеристики як «популярність».

Звідси, можемо висновувати про факт прихованості та найменшої видимості інструментів культурної політики «гострої сили» серед усіх сфер «sharp power».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема застосування інструментарію «гострої сили» у зовнішній політиці держав є, перш за все, новим феноменом у зв'язку з новизною самого терміну (введений у 2017-му році в джерельному звіті під назвою «Sharp Power: Rising Authoritarian Influence» [27]). Виходячи з цього, сама проблематика виділення та категоризації основних інструментів культурної сфери «гострої сили» постає перед нами динамічною та актуальною. Низка вітчизняних та зарубіжних дослідників вивчають ті чи ті аспекти певного інструменту (або низки інструментів) маніпулятивних технологій в культурній сфері, котрі, головним чином, наявні при веденні політики «гострої сили».

Серед таких дослідників, можемо виокремити, Крістофера Валкера та Джесіку Людвіг [27; 31], що першими використали термін «гостра сила» та визначили основні сфери її застосування; науко-

виця Н. Стебліна, що вивчала поняття «нарратив» у політичних комунікаціях [8], а також П. Олешук, який дослідив феномен політичних нарративів [5]; наукові праці щодо політики пам'яті В. Бабки [1] та С. Полтавця [7]; В. Топальський та С. Іваненко, які порушили питання конструктів «Великої Вітчизняної Війни» в антиукраїнській пропаганді [9]; М. Максименюка та його працю щодо етнічних груп [4]; С. Ліндтер, К. Андерсон та П. Дуріш, котрі вивчали поняття апропріації [18]; Г. Лакомб-Кішібе та його роботу щодо співвідношення відеоігор та міжнародних відносин [17].

Серед інформаційних джерел також пріоритетними були звітності, інформаційно-аналітичні статті, новинні джерела та лексикографічних продукти, що містять перелік мовних одиниць.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Термін «гостра сила» був введений у понятійно-категоріальний апарат міжнародних відносин та політологічних наук у 2017-му році в джерельному звіті під назвою «Sharp Power: Rising Authoritarian Influence» [27] за аналогією з «м'якою» чи «жорсткою» силами згідно з професором Гарвардського Університету Джозефом Наєм. Як зазначали дослідники, «те, що ми маємо у сьогоднішні в розумінні авторитарної «м'якої сили» може бути краще категоризовано як «гостру силу», що пронизує, проникає або перфорує (pierces, penetrates, or perforates) політичне та інформаційне середовища у обраних країнах» [27, с. 6].

У 2021-му році в новому звіті під назвою «A Full-Spectrum Response to Sharp Power: The Vulnerabilities and Strengths of Open Societies», пізніше як і на веб-сайті, що курується National Endowment for Democracy, було виділено 5 основних секторів ведення політики «гострої сили»: комерційний, науково-освітній, технологічний, медіа (інформаційний) та культурно-розважальний [31; 14]. Останні дві, у свою чергу, перетинаються з інструментарною вибіркою «м'якої сили», яка згідно Дж. Ная молодшого, становить культурну привабливість, ідеологію та міжнародні інституції [21].

Звідси, можемо говорити про те, що канали поширення («засоби, методи або системи, котрі використовуються задля обміну, отримання, надсилання ресурсів матеріального та нематеріального зразків») медіа (інформаційної) та культурно-розважального виміру «гострої сили» співпадають з «м'якою силою». Серед них можемо назвати «нові» та «традиційні» медіа, культурно-освітні комплекси, театри, кінотеатри, Video-On-Demand сервіси, сервіси (платформи) цифрової дистрибуції відеоігор тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основним завданням статті є вирішення таких завдань, як: дослідити існуючі підходи щодо трактування «гострої сили»; виокремити

інструменти «гострої сили», що застосовуються в культурній сфері недемократичними державами; на прикладах КНР і РФ проаналізувати застосування інструментів «гострої сили» у зовнішньополітичних стратегіях, головню, в культурній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інструментарій поширення «sharp power» у культурно-розважальній та медіа (інформаційній) сферах включають ті, що є при веденні політики «м'якої сили», проте їхня як визначальна ціль, так і методика використання, різняться.

Ці інструменти, як зазначається, у Звіті «Sharp Power...», використовуються «гострою силою», але здійснюють деструктивний вплив для державних інституцій іншої країни, а також для введення суспільства іншої країни в оману [31]. Серед таких інструментів, головню, можемо вирізнити: наративізацію, використання трайбалізму, інструменталізацію груп населення, пов'язане ідентифікаційними критеріями, використання меморіальної політики («політики пам'яті»), апропріація, а також цензурування.

Перший інструмент, котрий слід вважати основним для цієї категорії «sharp power» є наративізація (процес утворення та просування наративів). Українська дослідниця, Наталія Стебліна, підкреслює факт того, що наратив може використовуватись в публічній сфері як «засіб переконання, форма пояснень та привернення уваги. Крім того, наративи мають певні можливості для маніпулювання, тому в часи інформаційного перевантаження, «швидкісної культури» такі прості форми спілкування можуть спотворити реальність» [8].

До середини ХХ століття саме поняття «наратив» вживалось у царині літератури та співставлялось й синонімізувалось із такими поняттями як «історія» та «оповідь». Тод Рімонд, директор TNL (Tech & Narrative Lab) та професор Вищої Школи Парді RAND, порівнюючи «історію» (story) та «наратив» (narrative) диференціює їх, зазначаючи, що історія має своїм центральним елементом досвід, а також «має початок, середину і кінець», у той час як наратив «має початок та середину», а кінець «усе ще пишеться» [28].

Більш конкретно поняття «політичного наративу» визначається політологом та доцентом КНУ ім. Т. Г. Шевченка Петром Олещуком як «текст, подібний на гасло: він зближується з гаслом як формально, так і змістовно» [5]. Таким чином можемо констатувати, що наратив є спрощеною моделлю бачення подій, що розгортаються, та/або послідовності, що призвели до цих подій, у розповідній формі або у формі «меседжів». Меседжі, у свою чергу, можна співставити із самим поняттям «гасло», оскільки вони є короткими та подібними на аксіоми повідомленнями, що існує в середині наративу та є її основною інформаційною одиницею.

Наративи, пов'язані між собою, можуть утворювати так звані «матриці наративів» – об'єднання кількох наративів, що підсилюють одна одну. Починаючи з 24.02.2022 керівництво Москви у зв'язку з блокуванням традиційних для них каналів поширення наративів (як приклад, телебачення через телеканали Russia Today, Sputnik та інші), почала просування матриць наративів через канали «нових медіа», котрі ще не є заблокованими, за допомогою, здебільшого, «нішевих впливовців». Від цього часу найбільшими платформами, де розповсюджується дезінформаційний контент, націлений на, здебільшого, зовнішнього користувача є Telegram, Facebook та TikTok [6] (Хоча, слід зазначити, що останній сервіс є заблокований у самій державі, проте користувачі та впливовці все ще масово обходять такого роду цензурування через VPN-сервіси).

Основними матрицями наративів є, виходячи з інформаційно-аналітичного матеріалу Офісу Речника Державного Департаменту США, репрезентованого 20 січня 2022 року, «Реальність є такою, якою Кремль її бачить», «Ми є невинними жертвами», «Неминучий Колапс Західної Цивілізації», «Історичний Ревізіонізм», «Популярні рухи спонсоровані США» [25].

Матриця наративів «Історичного ревізіонізму» підсилюється через використання так званої «політики пам'яті» (іншими словами – меморіальної політики). Дефініював цей термін український дослідник Володимир Бабка, зазначивши, що це: «сукупність механізмів, процедур та форм взаємодії суб'єктів політичного процесу, спрямованих на управління колективною пам'яттю; цілеспрямована діяльність органів державної влади, партій, громадських організацій, окремих осіб з управління суспільною пам'яттю через конструювання/закріплення, деконструкцію/ усунення або актуалізацію/ повернення цілісної моделі пам'яті чи її окремих складових задля формування/корегування станів суспільної свідомості» [1].

Сучасний український дослідник, Сергій Полтавець, вважає, що сама політика, своєю основою, вирізняється в академічній сфері через ведення керованих історіографічних дискурсів [7]. Проте, маніфестацією цього дискурсу є, як приклади, утворення пам'ятників, музеїв, меморіальних комплексів, проведення виставок, меморіальних маршів/ходи, фестивалів, перейменування вулиць тощо, тобто привласнення або зміна культурного аспекту, а не лише введення результатів керованого дискурсу у підручники з історії.

Одним із яскравих прикладів ведення такого роду меморіальної політики є возвеличення та міфологізація німецько-радянської війни росією, котра у їхній історіографії носить назву «Великая Отечественная Война». Український дослідник та кандидат історичних наук В.Л. Топаський вважає, що збереження пам'яті про війну та перемогу у ній

здійснюються з метою «відновлення російського впливу у пострадянському просторі» [9, с. 43].

Маніфестуванням ж цієї політики пам'яті є утворення ходи так званого «Безсмертного полку» Кремлем. Ця ініціатива уперше розпочалась в Томську у 2012-му році як акція вшанування загиблих у Другій Світовій Війні (в російській історіографії – «Великая Отечественная Война») радянських солдат їхніми сім'ями [3]. Проте вже після широкого розголосу у медіа, сам «бессмертный полк» включився як офіційний захід, ініційований та спонсорований Москвою через грантову систему [3].

Ця акція проводиться не лише серед інструменталізованого населення в країнах, що колись були частиною СРСР, але й серед так званої «російськомовної діаспори». Проте, слід зазначити, що у 2022-му році низка країн заборонила або ж рекомендувала не проводити цю акцію. Йдеться про такі країни, як США, Великобританія, Греція тощо. Проте, навіть попри заборону на проведення цієї акції, діаспора у США провела її в форматі «онлайн» [2].

Акція «Бессмертный полк» становить із георгієвськими стрічками, радянською зіркою та радянськими піснями про німецько-радянську війну штибу «Катюші» символічні елементи, котрі підживлюють та поглиблюють інструменталізовану групу «російського» («російськомовного») населення.

Інструменталізація групи населення, пов'язаних ідентифікаційними критеріями, виступає важливою складовою утворення та уніфікації аудиторії країни-комунікатора «гострої сили», а також поширення своєї політично-ціннісної системи або зміни її у державах, котрі піддаються впливу.

Таким чином, інструменталізована спільнота є носієм ідей, цінностей, етичних стандартів та наративів в суспільство іншої держави. Прикладами застосування цього інструменту є використання ідеї «російськомовного» населення росією, інструменталізація мусульман-шиїтів усього світу владою Ірану, а також розмиття концептів «хуажень» та «хуацяо» в зовнішньополітичних доктринах Китайської Народної Республіки. Останнє є класичним прикладом включення великих мас різномірного населення до категорії неформальних акторів міжнародних зносин та їхньої подальшої уніфікації.

Історія інструменталізації Китаєм китайців є довгою, проте сучасне ставлення до як внутрішніх громадян, так і тих, хто має китайське походження, бере початки ще раніше від створення КНР. У 1909-му році Імперія Цін видала так званий «Закон про національність», де визначила громадянина Китаю як будь-яку особу, народжену від (себто у сім'ї) батька-китайця. Діти, народжені від матері-китайки, успадковували її громадян-

ство лише в тому випадку, якщо батько не мав громадянства або мав невідомий громадянський статус. Також держава взяла на себе роль захисника усіх людей китайської національності. Хоча цей закон під час комуністичної революції був скасований, проте ним неофіційно послуговувались китайські чиновники аж до 1980-го року, коли КПК ухвалило новий «закон про національність», котрий, своєю основою, не відрізнявся від закону 1909-го року. Паралельно із цим, почалось розподілення в КНР населення, що перебувають за кордоном, на «(хайвей) хуажень» та «хуацяо», котре офіційно, проте у змінній формі, існує й до сьогодні.

Термін «Хайвей Хуажень» («海外华人» – «haiwei huagen»; скорочено «хуажень») покликається на населення, котре є громадянами інших держав, проте має китайські корені, порівняно з поняттям «Хуацяо» («华侨» – «huaqiao») – китайцями, що є громадянами Китаю, проте не проживають на материковій частині Китаю, в Тайвані, Гонконзі (Сяньгані) або ж Макао.

Зазначимо, що починаючи з 1999-го року у КНР діє програма, утворена виключно для людей, що мають китайське коріння, котра є безкоштовною – «табори з пошуку коріння» («Root-seeking Camp»). Метою цієї ініціативи є збільшення розуміння та інтересу молодих китайців, що знаходяться поза державою, до китайської культури [19]. Таким чином, китайська влада включає та утримує людей китайського походження у своїй орбіті інтересів, збільшуючи вагу ідентифікації тої чи іншої людини з китайською культурою.

Паралельно із цим, кількість китайців, що проживають за кордоном, збільшується (у 2010-х роках ця цифра становила приблизно 39 млн., у той час через 10 років, у 2020-х роках, їхня кількість виросла до 49 млн. [20]). При цьому пропорційно кількість азійських китайців, котрих завжди було багато, зменшується, що говорить про глобальну дистрибуцію людей категорії «хуажень».

Основою цієї інструменталізації є факт того, що ті самі «хуажень» не асимілюються у суспільство країни, в котрій проживають, або ж асимілюються на мінімальному рівні. Звідси можемо й говорити про утворення такого феномену як «етнічний анклав». Згідно з українським дослідником М.Ю. Максименюком, етнічний анклав вирізняється «замкненістю, відокремленістю від довколишнього середовища й самоорганізацією внутрішнього життя» [4]. Через етнічні анклави, у свою чергу, можливо пов'язати індивідів з їхньою культурною Батьківщиною («корінням»).

Не менш важливим інструментом «гострої сили», котрий застосовують країни в культурному контексті є трайбалізм («племінність»). Трайбалізм є більш специфічним інструментом «гострої сили» за інструменталізацію груп населення, проте близький за характером дій. Зазна-

чено словником Мерріама-Вебстера як «племенна свідомість і вірність; особливо: піднесення «племені» над іншими групами» або як «сильна внутрішньогрупова лояльність» [30], дає нам подібне означення із «фільтр-бульбашками», проте у фізичному просторі. Виходячи з факту сили внутрішньогрупової лояльності, племенність створює дискримінаційне ядро щодо зовнішніх груп, тобто ксенофобне середовище у самому суспільстві. Зазначимо, що внутрішньо групове об'єднання збільшує тенденцію до демонізації та дегуманізації зовнішніх груп [11]. Відтак, підживлюючи внутрішньо групову консолідацію та уніфікуючи групу (як у випадку з «інструменталізацією груп населення»), держава-комунікатор «гострої сили» утворює кланове середовище у вибраній країні, або ж, збільшує силу такого.

У класичному розумінні, племенність розподіляє групи в певній країні за етнічними критеріями. Таке можна побачити й сьогодні у частині африканських країн, зокрема в Ефіопії (одному з найбільших партнерів США у Африці), де кланові взаємовідносини відіграють одну з найважливіших ролей у формуванні як внутрішньої, так і зовнішньої політик. Правлячою етнічною групою є тиграїці, які становлять до 10% населення Ефіопії. Найбільшою ж етнічною групою є оромо, котрі становлять більше 30% населення держави, проте були позбавлені адміністративних та управлінських посад, та відносяться до кушитів. Друга після них – амхара, яка була наближена до правління, проте, все ж, придушувалась тиграїцями, та становить близько 1/3 населення держави. Також є велика кількість інших різнорідних та, хоч і сусідніх, проте не рідних етнічних та кланових груп в Ефіопії – сідамо, уолаїта, гураге, омето тощо.

Упродовж усього періоду від встановлення китайсько-ефіопських відносин, КНР комплементарно ставилась до представників правлячої етногрупи. Навіть під час тиграїської війни, котра відбувається з 2018-го року на території країни, керівництво Китаю хоча й визначає пріоритетом невтручання у конфлікт, адже це йтиме врозрив з їхньою «політикою невтручання у внутрішні проблеми країни», а також оскільки це може допомогти просунути наратив про стратегічну поразку США [26], все ж, надає збройну підтримку правлячій еліті [24]. Зазначимо, що в Ефіопії проживає близько 30 тисяч китайців, котрі, певним чином інкорпорує у свою повсякденну культуру елементи ефіопської, паралельно спрощуючи її, й, навіть, переносять у ранг частини китайської культури, відтак апропріуючи її [22].

Апропріація (або ж «культурне привласнення») як інструмент «гострої сили» у культурній сфері відіграє привласнювально-модифікаційну роль у зовнішньополітичних стратегіях держави-комунікатора «sharp power». Згідно з Oxford Reference

сам термін дефінюється як «переїмання творчих чи мистецьких форм, тем чи практик однією культурною групою від іншої» [12]. Це, у такий спосіб, знецінює культурні традиції та мистецтво інших націй та/або етнічних груп, а також їх спрощує, як в уявленні міжнародної спільноти, так і у внутрішньо національній свідомості.

Культурне привласнення може бути дією, порівняно з іншими інструментами культурної «гострої сили», більш агресивною та відкритою. Яскравим прикладом цього є китайсько-корейські культурні питання, особливо щодо традиційного корейського одягу. Китайський наратив пропагує те, що «корейці не можуть мати власний традиційний одяг, оскільки корейський народ не претендує на незалежну культурну ідентичність» [16], таким чином утверджуючи китаєцентричну (синоцентричну) модель зображення Східноазійського регіону.

Інший, проте найбільш видимий серед інших інструментів, є цензурування, котре проявляється в забороні або підведенню певного культурного продукту під формат, що є дозволений у країні-комунікаторові.

Найбільш видимим цей інструмент постає у царинах відеоігор та кіноіндустрії. Китайська «регуляція щодо адміністрування Кіно» («Regulations on the Administration of Movies») є основним нормативно-правовим актом, згідно з котрим вирішуються питання щодо цензурування, альтерації або ж повної заборони кінопродукту в КНР. Ця регуляція постає перед велетнями кіноіндустрії, націленими на прибуток, як гайдлайни, котрі також необхідно включати при виробленні кінопродукту. Зазначається, що «відмова на китайський запит на вирізання сцени поставить під загрозу майбутній бізнес студії в Китаї, наприклад наступний фільм Disney або Marvel або інші активи» [15]. І через боязкість комерційного провалу або дестабілізації відносин із великим ринком Китаю, більшість студій вводять китайський порядок денний у свої кінопродукти. Так, наприклад, мультфільм «Сті» (в оригіналі – «Abominable») від студії DreamWorks, показав на мапі китаєцентричний розподіл Південнокитайського моря (Нан Гаї) згідно з лінією дев'яти пунктирів [10].

Щодо ринку відеоігор, ситуація подібна як і в кіноіндустрії [13]. Проте, іншим виміром введення та обходу цензурування видавці відеоігор обрали культуралізацію (або ж «культурну локалізацію»). Доктор політичних наук Університету в Оттаві, Канада, Гійом Лакомб-Кішібе (Guillaume Lacombe-Kishibe) зазначає збільшення ролі відеоігор у популярній культурі та перцепції одних народів іншими [17]. У цьому контексті необхідно зазначити кейс (справу) придбання відомої компанії-виробника відеоігор Riot Games китайським конгломератом Tencent у 2011-му році та переформатування їхніх ігор під стандарт китайського

законодавства. У виробництві компанії є гра League of Legends, котра вважається однією з найбільших онлайн-командних ігор, турніри щодо якої проводяться щорічно. У 2019-му році під час прямої трансляції турніру League of Legends були заборонені фрази, пов'язані із Гонконгом (Сяньганем) [23]. Подібна ситуація із цензуруванням відбулась із грою Heartstone та тим самим словом/фразою «Гонконг» [23].

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, виходячи з усього вищезазначеного, можна висновувати про те, що «гостра сила» є такою, «що пронизує, проникає або перфорує (pierces, penetrates, or perforates) політичне та інформаційне середовища у обраних країнах». Інструментарій культурної сфери «sharp power» інкорпорує різноманітні тактики, методи й технології її здійснення. Зокрема, були виокремлені наступні, як-от: нарративізація, використання трайбалізму, інструменталізація груп населення, пов'язане ідентифікаційними критеріями, використання меморіальної політики («політики пам'яті»), культурне привласнення (або ж «апропріація»), а також цензурування.

З-поміж них ключовим основним інструментом слід вважати нарративізацію, що полягає в утворенні та поширенні спрощеної моделі бачення подій, що розгортаються, та/або послідовності, що призвели до цих подій, у розповідній формі або у формі «меседжів» (повідомлень). Маніфестування «політики пам'яті» в зовнішніх зносинах держав полягає в утворенні, привласненні або ж зміні культурного аспекту (символів) історичної пам'ятної події або секвенції подій. За допомогою інструменталізації груп населення, пов'язаним ідентифікаційними критеріями, можливо розширити свій вплив,

розмиваючи, наприклад, кордони понять «національне» та «державне», пов'язуючи та уніфікуючи індивідів згідно з арбітральним критерієм. Подібний до цього інструмент використання трайбалізму, однак, використовує саму ситуацію розділення всередині країни-реципієнта «гострої сили» та певного роду кланові формації. Останній інструмент цензурування використовується для поширення ідейно-ціннісних домінант країни-комунікатора паралельно з придушенням позицій, ідей, цінностей, моралі та думок, що різняться від тих, що пропагує країна-комунікатор «sharp power».

Також проаналізовано застосування інструментів культурно-розважальної сфери «гострої сили» на прикладах рф та КНР та їх реалізації у сферах культурної зовнішньої політики. Визначено, що маніфестація меморіальної політики рф підживлює та підкріплює існуючі та такі, що використовуються, інструменти культурної сфери «гострої сили», зокрема інструменталізацію населення.

Відтак можемо констатувати й про те, що усі інструменти мають на меті деструкцію держави, привласнення, введення, модифікацію або знищення певних суспільних практик держави-реципієнта «гострої сили», що дозволить у подальшому державі-комунікатору легше контролювати першу.

Виходячи з цього, необхідно зазначити й про факт агресивності більшості з інструментів ведення політики «гострої сили» у культурній сфері, особливо якщо ми говоримо про апропріацію та цензурування.

Частина з цих інструментів є такими, що маніфестують інші методи ведення зовнішніх зносин (як, наприклад, «меморіальна політика»), тому слід підкреслити необхідність введення комплексних дій щодо захисту від такого штибу інструментів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабка В. Політика пам'яті: спроба теоретичного синтезу, моделі впровадження та роль у перехідному суспільстві. *Наукові Записки*. Випуск 6(74). С. 201-215. 2018. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/babka_polityka.pdf.
2. Бессмертный полк в США вновь пройдет в режиме онлайн. ИА Красная Весна. URL: <https://rossaprimavera.ru/news/0f941ad4> (дата звернення: 21.07.2022)
3. БЕССМЕРТНЫЙ ПОЛК. О Движении. URL: <https://www.moypolk.ru/letopis-polka> (дата звернення: 21.07.2022)
4. Максименюк М. Наукові підходи до вивчення інтересів етнічних груп в контексті розвитку поліетнічного соціуму. *Гуманітарний вісник ЗДІА випуск 41*. Запоріжжя. С. 208-221. 2010.
5. Олещук П. Теоретичні засади аналізу політичних нарративів як засобу дослідження політичного дискурсу. *Журнал «Віче»*. 2010. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/2014>.
6. Орлов С. Російська інформаційна загроза у Засобах Масової Комунікації: Динаміка нарративів. «Україна в координатах Східного партнерства: пошук геополітичних пріоритетів крізь призму національної безпеки». Львів. 2022.
7. Полтавець С. Політика пам'яті як аспект інформаційної безпеки: ефективність вітчизняної нормативної бази та здійснюваних заходів. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. НАН України*. Київ. С. 475–486. 2017. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3529:politika-pam-yati-yak-aspekt-informatsijnoi-bezpeki-efektivnist-vitchiznyanoi-normativnoji-bazi-ta-zdijsnyuvanikh-zakhodiv&catid=81&Itemid=415
8. Стеблина Н. Наратив у царині політичних комунікацій: підходи до вивчення у найбільш цитованих статтях із бази даних Web of Science. «Політичне життя». 2019. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7373>.

9. Топальський В., Іваненко С. Використання конструкту «Велика Вітчизняна Війна» в російській анти-українській пропаганді. *Воєнно-історичний вісник*: збірник наукових праць 3(37). Міністерство оборони України; Національний університет оборони України. Київ. С. 42-45. 2020. URL: <http://viv.nuou.org.ua/article/view/228604/227643>.
10. Allen-Ebrahimian B. Hollywood Is Paying an 'Abominable' Price for China Access. *Foreign Policy*. October 23 of 2019. URL: <https://foreignpolicy.com/2019/10/23/abominable-china-dreamworks-propaganda-hollywood/> (дата звернення: 21.07.2022).
11. Chua Amy. Tribal World Group Identity Is All. *Foreign Affairs*. July/August of 2018. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2018-06-14/tribal-world> (дата звернення: 21.07.2022)
12. Cultural Appropriation – Oxford Reference. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oiauthority.20110803095652789> (дата звернення: 21.07.2022)
13. Holmes O. No cults, no politics, no ghouls: how China censors the video game world. *The Guardian*. July 15 of 2021. URL: <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/15/china-video-game-censorship-tencent-netease-blizzard> (дата звернення: 21.07.2022)
14. Home: NED. URL: <https://sharppower.org/#map> (дата звернення: 21.07.2022)
15. Jennings R. Censorship of Hollywood Blockbuster Films Intensifies in China. *VOA News*. May 4 of 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/censorship-of-hollywood-blockbuster-films-intensifies-in-china-/6557850.html> (дата звернення: 21.07.2022)
16. Kwon Y. The US Should Pay Attention to the China-South Korea Culture Clash. *The Diplomat*. April 8 of 2022. URL: <https://thediplomat.com/2022/04/the-us-should-pay-attention-to-the-china-south-korea-culture-clash/> (дата звернення: 21.07.2022).
17. Lacombe-Kishibe G. The Rules of the Game: Video Games and the Aesthetic Turn in International Relations. *Journal of Humanities and Cultural Studies R&D*. URL: https://www.academia.edu/28701218/The_Rules_of_the_Game_Video_Games_and_the_Aesthetic_Turn_in_International_Relations.
18. Lindtner S., Anderson K., Dourish P. Cultural appropriation: Information technologies as sites of transnational imagination. Seattle, USA. February 11-15 of 2012. URL: https://www.researchgate.net/publication/220879649_Cultural_appropriation_Information_technologies_as_sites_of_transnational_imagination.
19. Liu Leah China Has Its Own Birthright Tour. *Foreign Policy*. July 27 of 2016. URL: <https://foreignpolicy.com/2016/07/27/china-has-its-own-birthright-tour-overseas-chinese-diaspora-soft-power/> (дата звернення: 21.07.2022).
20. Number of Chinese people living overseas 2010 and 2020, by continent *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/632850/chinese-nationals-number-overseas-by-continent/> (дата звернення: 21.07.2022).
21. Nye J. Soft Power. *Foreign Policy* No. 80, Twentieth Anniversary (Autumn, 1990), pp. 153-171 (19 pages). 1990. URL: <https://www.jstor.org/stable/1148580>.
22. Repnikova M. China as a cultural threat in Ethiopia: From food to cultural appropriation. *GlobalVoices*. September 17 of 2021. URL: <https://globalvoices.org/2021/09/17/china-as-a-cultural-threat-in-ethiopia-from-food-to-cultural-appropriation/> (дата звернення: 21.07.2022).
23. Riot appears to censor "Hong Kong" during Worlds 2019 broadcasts. October 9 2019. URL: <https://dotesports.com/league-of-legends/news/riot-games-appears-to-censor-hong-kong-during-worlds-2019-broadcasts>
24. Roblin S. Ethiopia's Civil War in Tigray Saw the Use of Chinese and Iranian Weapons. *The National Interest*. November 1 of 2021. URL: <https://nationalinterest.org/blog/reboot/ethiopias-civil-war-tigray-saw-use-chinese-and-iranian-weapons-195564> (дата звернення: 21.07.2022).
25. Russia's Top Five Persistent Disinformation Narratives *US Department of State*. 2022. URL: <https://www.state.gov/russias-top-five-persistent-disinformation-narratives/> (дата звернення: 21.07.2022).
26. Sany Joseph, Sheehy Thomas Despite High Stakes in Ethiopia, China Sits on the Sidelines of Peace Efforts. U.S. Institute of Peace. January 19 of 2022. URL: <https://www.usip.org/publications/2022/01/despite-high-stakes-ethiopia-china-sits-sidelines-peace-efforts>.
27. Sharp Power: Rising Authoritarian Influence. *National Endowment for Democracy*. 2017. URL: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2017/12/Sharp-Power-Rising-Authoritarian-Influence-Full-Report.pdf>
28. The Changing Narrative: Storytelling's Role in Policy and Social Change. TheRANDCorporation. 2021. 4 травня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Urzuqut7DUU> (дата звернення: 21.07.2022).
29. The Global State of Democracy 2021: Building Resilience in a Pandemic Era. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance*. Stockholm. URL: https://www.idea.int/gsd/sites/default/files/2021-11/the-global-state-of-democracy-2021_1.pdf.
30. Tribalism definition & meaning – Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/tribalism>.
31. Walker C., Ludwig J. A Full-Spectrum Response to Sharp Power The Vulnerabilities and Strengths of Open Societies. National Edowment for Democracy. 2021 URL: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2021/06/A-Full-Spectrum-Response-to-Sharp-Power-The-Vulnerabilities-and-Strengths-of-Open-Societies-Walker-Ludwig-June-2021.pdf>.